

شعرهایی از
جواد محقق
شاعر کودک و نوجوان

تأملی کوتاه درباره‌ی نقش شعر در افزایش خلاقیت و پرورش هوش هیجانی کودکان

آذر کتابی

مربی پیش دبستان

هر کدام از ما کمابیش با بلبل زبانی کودکان، به ویژه در خواندن شعر آشناییم و از آن لذت هم می‌بریم. اما آشنایی بزرگ‌ترها با شعر فقط تا این حد، کافی به نظر نمی‌رسد.

بہتر است ابتدا در این زمینه چند پرسش اساسی طرح کنیم:

آیا در خواندن شعر برای کودکان هدف این است که آن‌ها را شاعر بار بیاوریم؟ یا قرار است روح آن‌ها را تلطیف کنیم و یا حتی آن‌ها را خلاق بار آوریم؟

دکتر برنادت دافی، در کتاب پرورش «تخیل و خلاقیت کودکان» چنین اشاره می‌کند: «کودکان، خلاق و مبتکر به دنیا می‌آیند. بسیاری معتقدند که آنان خلاق‌تر از بزرگسالان هستند، زیرا مغزشان در مجموعه‌ی راه و روش‌های معمول مشاهده‌ی مسائل حبس نشده است یا تحت فشار پیروی یا اجبار منطقی قرار نگرفته‌اند.»

کودکان پیش‌دبستانی از شنیدن شعر لذت می‌برند. نه به خاطر این که با معنی شعر و یا صناعات ادبی آن آشنا هستند، بلکه آن‌ها با آهنگ شعر می‌خکوب می‌شوند. با ریتم موجود در شعر، به جنبش و جوشش درمی‌آیند، شاد می‌شوند و حرکت را تجربه می‌کنند.

پا را کمی فراتر بگذاریم و علاوه بر موسیقی مستتر در شعر، توجهشان را به موضوع (یا به اصطلاح قصه‌ی) شعر جلب کنیم. آن‌گاه لذتشان دو چندان می‌شود. چرا؟ چون کودکان سرشار از تخیل هستند و تخیل داستان را نیز بسیار دوست دارند.

حالا، عنصر دیگری را برای افزایش لذت شعر در کودکان دخالت دهیم. به شیوای ظریف، به انتقال احساسات از یک فرد به فرد دیگر پردازیم. اگر مربی در خواندن شعر به حالت‌های عاطفی ویژه‌ی درون شعر توجه کند و تا آن‌جا که مقدور است، از حالت‌های چهره، اندام، آهنگ صدا و... بهره بگیرد، چه اتفاقی خواهد افتاد؟

گلمن در کتاب «هوش هیجانی» می‌گوید: «ما به طور ناخودآگاه احساساتی را که از فردی دیگر مشاهده کردیم، تقلید می‌کنیم. به این صورت که ناخودآگاهانه از حالت‌های چهره، اندام، آهنگ صدا و دیگر نشانه‌های غیرکلامی احساسات دیگران الگو می‌گیریم.»

پس می‌توان امیدوار بود که با استفاده از پتانسیل‌های موجود در شعر، بخشی مهم از پرورش هوش عاطفی کودکان توسط شعر انجام پذیرد.

درخصوص پرورش تخیل و خلاقیت در کودکان و ضرورت توجه به این مهم، دکتر برنادت دافی می‌گوید: «میل به خلاق بودن و رضایت از فرایند خلاقیت، بخشی از تجربه‌های همه‌ی ماست. این تجربه، ممکن است یافتن راه‌حل برای مشکلی باشد یا حتی درست کردن غذایی خاص، نوشتنی که درک ما را گسترش می‌دهد، ساختن موسیقی و...»

یکی از فعالیت‌های اساسی که کودکان با آن می‌توانند، در دنیای سرشار از تخیل قرار

دس دسی بارون می‌آد

دس دسی بارون می‌آد
از توی ناودون می‌آد

می‌آد که کوچه‌ها رو سیر آب کنه
باغچه‌های تشنه رو سیراب کنه

باز گلای باغچه‌ی ما وا می‌شن
پروانه‌های تو باغچه پیدا می‌شن

توی سوراخ کندو

دس دسی زنبور می‌آد
از یه راه دور می‌آد

شیره‌ی گل‌ها رو مکیده زنبور
مزه‌ی اون‌ها رو چشیده زنبور

حالا با دست و پای خوش‌رنگ و بو
می‌آد می‌ره توی سوراخ کندو

اگرچه نیش اون یه‌خرده چیزه
اما تو کندوها عسل می‌ریزه

وقتی می‌آد، تا صبح تو کندو جاشه
خوش به حال خانم و بچه‌هاش

